МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V Всеукраїнської науково-практичної конференції

«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ»

07 травня 2026 року

м. Херсон (м. Кропивницький)

2026

УДК: 640.4

Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні: зб. матеріалів V Всеукр. наук. – практ. конф. (Херсон-Кропивницький, 07 травня 2026 р.) / за ред. PhD з економіки Алєщенко Л.О. Херсон-Кропивницький: ХДАЕУ, 2026. 251 с.

У матеріалах конференції розглянуто економічні, екологічні та організаційні аспекти розвитку потенціалу підприємств туристичної індустрії та суміжних галузей в умовах світової економічної кризи. Досліджено менеджмент підприємств індустрії гостинності в умовах світової фінансової кризи: виклики й можливості, сильні та слабкі сторони. Висвітлено інноваційні технології та менеджмент якості продукції та послуг готельно-ресторанного, туристичного та рекреаційного бізнесу. Визначено сучасні тренди розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму та готельно-ресторанного бізнесу в Україні та світі. Проаналізовано заходи щодо удосконалення маркетингового комплексу підприємств індустрії гостинності.

Призначено для науково-педагогічних працівників, науковців, докторантів, аспірантів, студентів, представників органів влади, громадських організацій та підприємств.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їхній зміст, достовірність наведених фактів, посилань тощо.

© Херсонський державний аграрно-економічний університет,
Уманський національний університет,
Бердянський державний педагогічний університет,
Поліський національний університет,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Алєщенко Людмила Олександрівна – доктор філософії з економіки, доцент кафедри, завідувач кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Бойко Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Балджи Марина Дмитрівна - доктор економічних наук., професор, професор кафедри менеджменту та туризму Житомирського економіко-гуманітарного інституту Університету «Україна».

Безугла Людмила Сергіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та економіки підприємства Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;

Валінкевич Наталія Василівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету;

Завідна Людмила Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, менеджменту та фінансів Бердянського державного педагогічного університету;

Пасєка Станіслава Раймондівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Барвінок Наталія Володимирівна - доктор філософії, старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету;

Красномовець Вікторія Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Нагернюк Діана Валентинівна - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету;

Поворознюк Інна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету.

Лисак Оксана Іванівна АДАПТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ ДО ЗМІН СПОЖИВЧОЇ ПОВЕДІНКИ В УКРАЇНІ	43
Павлюк Світлана Іванівна СТАЛИЙ РОЗВИТОК КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	47
Поляниця Єлизавета Юріївна, ***Красномовець Вікторія Анатоліївна*** ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ РЕГЕНЕРАТИВНОГО ПІДХОДУ В ГОТЕЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ	52
Стрікаленко Тетяна Василівна ЕКОЛОГО-ГІГІЄНІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМАЛЬНИХ ВОД В КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСАХ	55
Шейко Юлія Олександрівна, ***Христінчик Дарина Володимирівна*** ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СЕРВІСУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	61
Хазов Василь Олегович ЯКІСТЬ ПОСЛУГ ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ	65
Чвертко Людмила Андріївна ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ МОДЕЛІ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ	69
СЕКЦІЯ 2. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ І ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ	71
Барвінок Наталія Володимирівна КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	72
Бездольна Марія Сергіївна, ***Павлюк Світлана Іванівна*** ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	76
Дуга Вікторія Олександрівна АГРОТУРИЗМ ЯК ПРОСТІР ВІДНОВЛЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	78
Завідна Людмила Дмитрівна, ***Леміш Катерина Михайлівна*** ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ	82

Барвінок Наталія Володимирівна
доктор філософії,
старший викладач кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
Уманський національний університет
м. Умань

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Сучасні трансформаційні процеси в економіці зумовлюють переосмислення ролі сільських територій, які дедалі частіше розглядаються не лише як аграрна база, а як багатофункціональний простір соціально-економічного розвитку. З огляду на це, туризм виступає важливим інструментом активізації таких територій, оскільки сприяє диверсифікації господарської діяльності, створенню нових робочих місць та підвищенню рівня доходів місцевого населення. Сільський туризм дозволяє ефективно використовувати природний, культурний і людський потенціал територій, формуючи додану вартість та забезпечуючи розвиток суміжних галузей.

Водночас в умовах війни та пов’язаних із нею соціально-економічних викликів значення сільських територій суттєво зростає. Частина міського населення змушена змінювати місце проживання, зростає попит на безпечні, менш урбанізовані простори для відпочинку та тимчасового перебування. Крім того, руйнування інфраструктури, зниження економічної активності та обмежені можливості традиційних секторів економіки актуалізують потребу пошуку нових джерел розвитку. У таких умовах сільський туризм може виступати як інструмент економічної стабілізації, підтримки місцевих громад і збереження зайнятості.

Особливої актуальності набуває кластерний підхід, який дозволяє об’єднати ресурси та зусилля різних суб’єктів у межах єдиної системи створення туристичного продукту. В умовах кризових явищ саме кооперація, партнерство та мережеві зв’язки забезпечують стійкість і адаптивність розвитку територій. Формування туристичних кластерів у сільській місцевості сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, розвитку інноваційних форм діяльності та створенню комплексного конкурентоспроможного продукту, що є особливо важливим у період відновлення економіки країни.

Загалом, сільський туризм може значно підвищити конкурентоспроможність територій, оскільки він сприяє залученню інвестицій, розвитку малого бізнесу та збереженню культурної спадщини [1]. Водночас його ефективність значною мірою залежить від рівня організації взаємодії між суб’єктами господарювання. Саме тому кластеризація виступає сучасною моделлю, що забезпечує формування стійких економічних зв’язків між підприємствами туристичної сфери, аграрного сектору та інфраструктури.

Кластерний підхід у туризмі передбачає формування територіально локалізованих об'єднань підприємств і організацій, які взаємодіють на основі горизонтальних і вертикальних зв'язків. Така модель дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, знизити трансакційні витрати та сформувати конкурентоспроможний туристичний продукт [2]. Особливістю туристичних кластерів є їх мережева структура, що забезпечує гнучкість і здатність до адаптації в умовах динамічного ринку.

Серед характеристик кластерів слід виділити синергетичний ефект, який виникає внаслідок кооперації підприємств різних галузей. У сфері сільського туризму це проявляється у взаємодії фермерських господарств, закладів розміщення, ресторанного бізнесу та туристичних операторів. Така інтеграція дозволяє створити комплексний туристичний продукт, який включає проживання, харчування, розваги та культурні послуги. Синергія забезпечує не лише економічний ефект, а й стимулює інноваційний розвиток галузі [3].

Європейський досвід підтверджує ефективність кластерного підходу у розвитку сільських територій. У країнах Європейського Союзу кластеризація є складовою державної політики, що реалізується через комплекс програм і фінансових інструментів. Зокрема, Спільна аграрна політика ЄС забезпечує фінансування проєктів, спрямованих на розвиток підприємництва, інфраструктури та туризму. Важливу роль відіграє також програма LEADER, яка базується на принципі «знизу-вгору» та передбачає активну участь місцевих громад у реалізації стратегій розвитку [4].

Крім того, сучасна концепція Smart villages спрямована на впровадження інновацій та цифрових технологій у розвиток сільських територій. Вона передбачає формування нових моделей співпраці між бізнесом, владою та громадськістю, що відповідає принципам кластерного підходу. Таким чином, європейська практика демонструє системність і комплексність у впровадженні кластеризації як інструменту регіонального розвитку.

Аналіз моделей туристичних кластерів у країнах ЄС показує, що вони можуть мати різну спеціалізацію залежно від ресурсного потенціалу території. Наприклад, в Італії домінує агротуристична модель, яка базується на інтеграції сільського господарства та туризму. У Франції поширена гастрономічна модель, орієнтована на розвиток локальних брендів і кулінарних традицій. Польща демонструє інституційно-мережеву модель, що ґрунтується на діяльності асоціацій і кооперативів, тоді як Австрія орієнтується на екологічний туризм і сталий розвиток [5].

Попри відмінності, усі ці моделі мають спільні риси: інтеграцію різних секторів економіки, розвиток партнерських зв'язків, формування комплексного туристичного продукту та орієнтацію на місцеві ресурси. Це свідчить про універсальність кластерного підходу як інструменту підвищення конкурентоспроможності територій.

В Україні кластеризація сільського туризму перебуває на початковому етапі розвитку. Попри значний природно-ресурсний та культурний потенціал,

існує низка проблем, які стримують формування ефективних кластерів. Серед них – недостатня координація між суб'єктами господарювання, обмежене фінансування, слабка інституційна підтримка та нерозвинена інфраструктура.

Разом із тим окремі регіони демонструють позитивні приклади кластеризації. Зокрема, Карпатський регіон характеризується високим рівнем інтеграції туристичних підприємств, що дозволяє формувати комплексний туристичний продукт. У Львівській області активно розвивається гастрономічний туризм, який об'єднує ресторани, фермерські господарства та туристичні оператори. Одеський регіон демонструє перспективи розвитку винного туризму, що також має ознаки кластерної організації.

Важливу роль у формуванні туристичних кластерів відіграє індустрія гостинності, яка виступає ядром кластеру. Готелі та агросадиби забезпечують базові послуги розміщення, ресторани формують гастрономічну складову, а туристичні оператори здійснюють координацію та просування продукту. Інтеграція цих елементів дозволяє створити унікальні туристичні пропозиції, що відповідають сучасним вимогам споживачів.

Концептуально туристичний кластер доцільно розглядати як багаторівневу систему, що включає ядро (підприємства гостинності), допоміжні елементи (фермерські господарства, ремісники, туристичні оператори) та інфраструктурну основу (транспорт, цифрові платформи, інституції). Така структура забезпечує комплексність функціонування кластеру та сприяє його сталому розвитку.

Серед основних інструментів формування кластерів слід виділити державно-приватне партнерство, грантове фінансування та розвиток місцевих ініціатив. Важливим є також впровадження цифрових технологій, які дозволяють підвищити ефективність управління туристичними потоками та покращити комунікацію між учасниками ринку.

Окремої уваги потребує питання інклюзивності та сталого розвитку. Сучасні туристичні кластери повинні враховувати потреби різних категорій населення, забезпечувати доступність послуг та мінімізувати негативний вплив на довкілля. Важливими складовими стійкої моделі розвитку туризму є екотуризм, розвиток місцевих громад та збереження культурної спадщини.

Таким чином, кластерний підхід виступає ефективним інструментом розвитку сільських територій, що забезпечує інтеграцію ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та формування доданої вартості. Європейський досвід свідчить про необхідність системного підходу до впровадження кластеризації, який включає державну підтримку, розвиток інфраструктури та активну участь місцевих громад.

В Україні реалізація кластерної моделі потребує комплексних змін, спрямованих на посилення інституційної бази, розвиток партнерських відносин та залучення інвестицій. Лише за умови системного підходу туристичні кластери зможуть стати рушійною силою розвитку сільських територій та індустрії гостинності загалом.

Список літератури

1. Башинська Ю. І., Стецик Я. В. Роль сільського туризму у розвитку територій та підвищенні їх конкурентоспроможності. *Економіка та держава.* 2020. № 5. С. 45–49.

2. Музиченко-Козловська О. В., Яворський Р. М. Туристичні кластери: сутність, структура та значення для розвитку регіонів. *Регіональна економіка. 2019. № 3. С. 112–118.*

3. Chen Xuejun, Ling Xiaopeng. The influence mechanism of resource sharing on tourism industry innovation. *Heliyon*. 2024. Vol. 10, No. 4. DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e1234 5

4. European Commission. Common Agricultural Policy (CAP) 2023–2027. Brussels: European Commission, 2023. URL: https://ec.europa.eu (дата звернення: 10.04.2026).

5. Roman M., Kavenetskyi N. Agritourism as a factor of rural development in European countries. *Annals of Tourism Research.* 2021. Vol. 89. DOI: https://doi.org/10.1016/j.annals.2021.103252